

ليکونکی : پروفيسور الفرد مککوی (Proff. Alfred McCoy).

منبع اود خپريدو نيته : گلوبال ريسرچ «2023-04-28» .

ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» . [79]

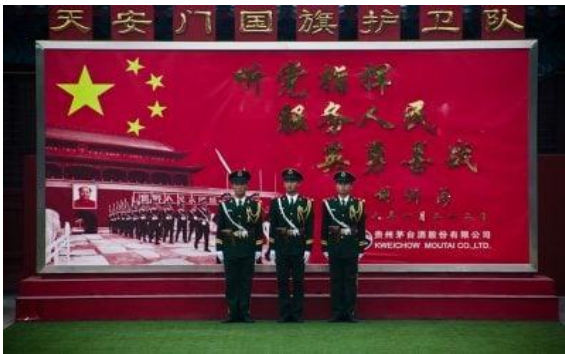
د چين عروج، او د امريکا زوال؟

The Rise of China, And the Fall of the US?

په يوريشيا کې تيکتونیک ايروډ د امريکا نړيوال ځواک له منځه وړی
د پروفيسور الفرید مک کای لخوا نړيواله څيړنه، اپريل 28، 2023

Tectonic Eruptions in Eurasia Erode America's Global Power

By Prof Alfred McCoy

د چين عروج، او د امريکا زوال

يوې نړيوالې جگړې له اوروڼو څخه چې 80 ميليونه خلک يې ووژل او لوی ښارونه يې د سگرت کثافاتو ته واړول، امريکا د يونان د افسانې د تيتان په څير راپورته شوه، بې زيانه او په غير معمولي نظامي او اقتصادي ځواک سره، په نړۍ کې د حکومت کولو لپاره . په برلين او توکيو کې د محور د مشرانو په وړاندې د څلورو کلونو جگړې په جريان کې چې په ټوله سيار کې راوتلې، د امريکا د جگړې وخت قوماندانان - په واشنگټن کې جورج مارشال، په اروپا کې ډويټ ډي آيزن هاور، او په آرام سمندر کې چيسټر نيميتز - پوهيدل چې د دوی اصلي ستراتيژيک هدف و د يوريشيا په پراخه ځمکه با ندي کنټرول ترلاسه کړی .

که تاسو په شمالي افریقا کې د صحرا جگړې په اړه وغږیږئ، په نورمانډي کې د D-Day د ځمکې لاندې کول، د برما-هند په پوله کې خونړۍ جگړې، یا د آرام سمندر په اوږدو کې د ټاپوګانو د نیولو کمپاین، په دوهم نړیوال جنگ کې د متحدینو ستراتیژي د لاسرسي محدودول شامل دي. د محور ځواک په نړیواله کچه او بیا د دوی له منگولو څخه دا لویه وچه غځول.

هغه ماضي، که څه هم لری ښکاري، لا تر اوسه هغه نړۍ ته ښه ورکوي چې مور پکې ژوند کوي. هغه افسانوي جنرالان او ادمیرالونه، البته، ډیر وخت تیر شوي، مگر هغه جیو پوليټیک چې دوی یې په دومره لگښت کې تمرین کړي لاهم ژورې اغیزې لري. لکه څنګه چې واشنګټن د لوی جنگ او نړیوال تسلط ګټلو لپاره یوریشیا محاصره کړې، نو بیجینګ اوس نړیوال ځواک ته د دې لاسرسي خورا لږ نظامي عکس العمل کې ښکېل دی.

او په واضح ډول، پدې ورځو کې، د چین ګټه د امریکا تاوان دی. هر ګام چې بیجینګ په یوریشیا باندې د خپل کنټرول د ټینګولو لپاره اخلې په ورته وخت کې په هغه ستراتیژیک براعظم کې د واشنګټن شتون کمزوری کوي او په دې توګه د هغه یو ځل پیاوړی نړیوال ځواک له منځه وړي.

د سړې جگړې ستراتیژي

د څلورو کلونو جګړو وروسته چې د دوی د سهار کا في او بورین نایت کپیونو سره د جیو پوليټیک په اړه درسونه زده کړل، د امریکا د جگړې د وخت د جنرالانو او ادمیرالانو نسل پوه شو چې څنګه په مسکو او بیجینګ کې د دوه لوی کمونیستي قدرتونو راتلونکي اتحاد ته ځواب ووايي.

په 1948 کې، د پڼټاګون څخه د فوګ باټم ته د هغه د حرکت په تعقیب، د بهرنیو چارو وزیر **جورج مارشال** د 13 ملیارد ډالرو مارشال پلان په لاره واچاوه چې د جنگ ځپلې لویډیځې اروپا بیا رغونه وکړي، یوازې یو کال وروسته د ناټو اتحاد د جوړولو لپاره اقتصادي بنسټ کېښود. په 1953 کې په لندن کې د جگړې د وخت د متحدینو د مرکزي دفتر څخه سپینې مانی ته د ورته حرکت وروسته، ولسمشر **ډویټ ډی آیزن هاور** د یوریشیا د پاسیفیک ساحل په اوږدو کې د پوځي تاسیساتو سلسله په بشپړولو کې مرسته وکړه چې د دوه اړخیزو امنیتي تړونونو لړۍ لاسلیک کړي - په 1953 کې د **جنوبي کوریا** سره، په 1954 کې **تایوان** او په 1960 کې **جاپان**. د راتلونکو 70 کلونو لپاره، د دې ټا پو سلسله به د واشنګټن په نړیوال ځواک کې د ستراتیژیک تسلط په توګه کار وکړي، چې د شمالي امریکا د دفاع او په یوریشیا باندې د واکمنۍ دواړو لپاره مهم دی.

د دویمې نړیوالې جگړې په جریان کې د دې لویې لویې وچې ډیرې برخه فتح کولو لپاره د جگړې وروسته، د امریکا د جگړې وروسته مشران یقینا پوهیدل چې څنګه د خپلو لاسته راوړنو دفاع وکړي. له څلویښتو کلونو څخه د زیا تو کلونو لپاره، د یوریشیا د تسلط لپاره د دوی نه ستړي کیدونکو هڅو واشنګټن ته د لور لاس او په پای کې په سره جګړه کې د شوروي اتحاد د بریا ډاډ ورکړ. په دې وچه کې د کمونیستي قدرتونو د محدودولو لپاره، متحده ایالاتو د 800 نظامي اډو، په زرګونو جیت

جنگیالیو، او درې لوی سمندري پوځونو سره خپل 6,000 میلونه وصل کرل - شپږمه بیړۍ په اتلانټیک کې، اوومه بیړۍ د هند په بحر او آرام سمندر کې، او یو څه وروسته په فارس خلیج کې پنځمه بیړۍ .

د ډیپلومات **جورج کینان** څخه مننه، دې ستراتیژۍ د "کنټرنت" نوم ترلاسه کړ او په دې سره، واشنګټن کولی شي په حقیقت کې شاته نا ست او انتظار وکړي پداسې حال کې چې د **چین - شوروي** بلاک د ډیپلوما تیکو تېروتنې او نظا مي غلطۍ له لارې راوتلی و.

په 1962 کې د بیجینگ - مسکو له جلا کېدو او وروسته د **ماو زیډونګ** د کلتوري انقلاب په ګډوډي کې د **چین** له سقوط وروسته، شوروي اتحاد په مکرر ډول هڅه وکړه، که چېرې ناکامه شي، د کانګو، کیوبا، لاوس، مصر، ایتوپیا له جیوپولیتیک انزوا څخه د خلاصون لپاره انګولا او افغان نستان د دغو مداخلو په وروستي او خورا ناوړین کې، کوم چې د شوروي مشر **میخایل ګورباچوف** د "وینا ورکونکي زخم" یا دناسور زخم په نامه یاد کړ، **سره اردو** د نهو کلونو وحشیا نه افغان جګړې لپاره (110,000) عسکر ځای پر ځای کړل، د پیسو او افرادو ځواک یې په داسې طریقو وګمارل چې د سقوط سره مرسته وکړي. یعنی په 1991 کې د شوروي اتحاد سقوط

د بریا په هغه سرې شبیه کې چې په ځمکه کې یوازینی زبر ځواک پا تې شو، د واشنګټن د بهرنۍ پالیسۍ د مشرانو ځوان نسل چې د جګړې په ډګر کې نه بلکې په فکري تانکونو کې روزل شوی و، د یوې لسیزې څخه لږ وخت واخیست ترڅو د دې بي ساري نړیوال ځواک مخه ونیسي لږې په 1989 کې د سرې جګړې دورې پای ته رسېدو په لور، **فرانسيس فوکویاما**، چې د بهرنیو چارو وزارت د پالیسۍ د پلان په څانګه کې کار کوي، د واشنګټن د داخلي خلکو په منځ کې د هغه په زړه پورې جمله "د تاریخ پای" سره سم سټي شهرت ترلاسه کړ. هغه استدلال وکړ چې د امریکا لیبرال نړیوال نظم به ډیر ژر ټول انسا نیت د پانګوالي ډیموکراسۍ نه ختمېدونکي څپې ته ورسوي لکه څنګه چې هغه دا په یوه مقاله کې لیکلي: "د لوید یخ بریا، د لوید یخ مفکورې، ښکاره ده ... د لوید یخ لیبرالیزم لپاره د عملي سیستمیک بدیلونو په ټولیزه ستړیا کې ... د مصرف کونکي لوید یخ کلتور په ناقانونه خپرېدو کې هم لیدل کېږي".

د جیوپولیتیک غیر مرئی ځواک:

د داسې بریالۍ ویناوو په مینځ کې، **زیبیکنیو برزینسکی**، یو بل اکاډمیک چې د ډیرو نړیوالو تجربو څخه ډک و، هغه څه منعکس کړل چې هغه د سرې جګړې په جریان کې د دوو ولسمشرانو، **جیمی کارټر** او **رونالډ ریګن** د سلاکار په توګه د جیوپولیتیک په اړه زده کړل. په 1997 کې په خپل کتاب *The Grand Chessboard* کې، **برزینسکی** له نیمې پیړۍ څخه په ډیر وخت کې د جیوپولیتیک لومړنۍ جدي امریکایی مطالعه وړاندې کړه. په بهیر کې، هغه خبرداری ورکړ چې د متحده ایالاتو د نړیوال تسلط ژوروالی، حتی د یو قطبي ځواک په دې چوکۍ کې، په طبیعي توګه "کمی" وه.

د متحده ایالاتو او ، هغه زیاته کړه ، د تیرو 500 کلونو هر لوی ځواک لپاره ، یوریشیا ، چې د نړۍ 75٪ نفوس او تولید کور دی ، تل "د جیو پولیټیکل عالی جایزه" وه . هغه خبرداری ورکړ ، چې واشنګټن به د یوروشیا په وچه کې د خپل نفوذ د دوام او د خپل نړیوال ځواک د ساتلو لپاره له درېیو گوانونو سره مقابله وکړي. د ارام سمندر په اوږدو کې له خپلو سمندري اېو څخه د امریکا ایستل؛ د **ناتو** لخوا چمتو شوي براعظم د هغې "لویدیځې ځنډې" څخه ایستل ؛ او په نهایت کې ، د **یوریشیا** په پراخه مرکز کې د "یو واحد واحد وجود" رامینځته کول .

د سړې جگړې وروسته د **یوریشیا** د دوامدار مرکزیت لپاره استدلال کول ، **برزینسکی** د اوږدې مودې هیر شوي برتانوي اکادمیک ، **سرهاالفورد مکیندر** کار ته ډیره پاملرنه وکړه . په 1904 کې په یوه مقاله کې چې د جیو پولیټیک عصري مطالعې ته وده ورکوي ، **مکیندر** لیدلي چې ، د تیرو 500 کلونو لپاره ، اروپایي امپراتوري قدرتونو د سمندر څخه په **یوریشیا** تسلط درلود ، مگر د ترانس کنټینینټل ریل پټلۍ جوړول د کنټرول ځای د هغې پراخ داخلي ته لیردول " زره ټاټوبی . " په 1919 کې ، د لومړۍ نړیوالې جگړې په پایله کې ، هغه دا هم استدلال وکړ چې **یوریشیا** ، د افریقا سره یوځای ، یو لوی "نړۍ ټاپو" جوړ کړ او دا زړور جیوپولټیک فورمول یې وړاندې کړ " :

څوک چې په زړه کې واکمني کوي د نړۍ ټاپو ته امر کوي؛ څوک چې د وړاندې ټاپو حکومت کوي د نړۍ امر کوي . په ښکاره ډول ، **مکیندر** په خپلو وړاندوینو کې شاوخوا 100 کاله دمخه و .

په کال «2021» کې ښاغلي «مکوي» پخپل یو مقاله کې تردی عنوان (په افغانستان کې گټونکی: چین) دی په ځانگړی مقاله نشر ته سپارکي چې تا سی کولی شي دا مقاله (The Winner in Afghanistan: China) ولولي

مگر نن ورځ ، د نړیوال سیاست په اړه د **برزینسکی** د نظر سره د **مکیندر** جیو پولیټیکل تیوري سره یوځای کولو سره ، دا ممکنه ده چې د دې شیبې په گډوډۍ کې ، ځینې احتمالي اوږدمهاله تمایلات پوه شي . د **مکیندر** ستایل جیو پولیټیک د یوې ژورې سبستریټ په توگه تصور کړئ چې نولند مهاله سیاسي پېښې رامینځته کوي ، په هغه ډول چې د سیارې د ټیکنونیک پلټونو ورو پېسیدل هغه وخت څرگند یږي کله چې د ځمکې له سطحې څخه د آتش فشانې ټوټې ټوټې کیږي . اوس ، رځې چې تصور وکړو چې دا ټول نن ورځ د نړیوال جیوپولټیک شرایطو کې څه معنی لري .

د چین جیو پولیټیکل کمبیت

د سړې جگړې له پای ته رسیدو راهیسې په لسيزو کې ، پر **یوریشیا** د **چین** زیاتیدونکي کنټرول په ښکاره توگه د دې وچې په جیوپولټیک کې د بنسټیز بدلون استازیتوب کوي . په دې باور وو چې بیجینګ به د متحده ایالاتو د مقرراتو له مخې نړیواله لوبه وکړي ، د واشنګټن د بهرنۍ پالیسۍ تاسیس په 2001 کې د سوداګرۍ نړیوال سازمان (WTO) ته په تسلیمولو سره یو لوی سټراتیژیک غلط محاسبه وکړه . د **اوباما** د ادارې دوو پخوانیو غړو اعتراف وکړ: "د اید یالوژیکي اړخونو په اوږدو کې ، موږ د متحده ایالاتو د بهرنۍ پالیسۍ په ټولنه کې ، دا بنسټیز باور شریک کړ چې د متحده ایالاتو ځواک او تسلط **چین** په اسانۍ سره د متحده ایالاتو د خوښې سره سم کولی شي ... د پالیسۍ ټول اړخونه بحث غلط شوی دی « له یوې لسيزې څخه لږ څه وروسته چې د WTO سره یوځای شو ، متحده ایالاتو ته د

بيجينگ كلني صادرات نږدې پنځه چنده وده وكړه او د بهرنيو اسعارو زيرمه يې له 200 مليار دالرو څخه تر 2013 پورې غير معمولي 4 تریلیون دالرو ته لوړه شوه .

په 2013 كې، د دغو پراخو نغو زيرمو په نښه كولو سره، د **چين** نوي ولسمشر، شي جين پينگ، د يو تریلیون دالرو زيربنا نوبت پيل كړ ترڅو **يوروشيا** په يو متحد بازار بدل كړي. لكه څنگه چې د ريل پټلۍ او د پټروليم پايب لاینونو د فولادو شبكه د براعظم څخه تيريدل پيل كړل، **چين** د 40 سوداگريزو بندرونو په سلسله كې د درې اړخيزې نړۍ ټاپو وگرځاوه - د **هند** په بحر كې له **سريلانكا** څخه، د افريقا ساحل ته نږدې، د **پيربوس**، **يونان** څخه اروپا ته **هامبورگ**، **جرمني** د هغه څه په پيلولو كې چې ډير ژر د تاريخ ترټولو لويه پراختيايي پروژه شوه، د مارشال پلان اندازه 10 چنده ده، ژي «بني» په يوريشيا كې د بيجينگ جيو پوليټيكل واكمني پياوړې كوي، پداسې حال كې چې په منځني آسيا كې د «يو واحد واحد وجود» د رامنځته كيدو په اړه د برزينسكي ويره پوره كوي .

د متحده ايالاتو برعكس، **چين** د پوځي اډو په جوړولو كې د پام وړ هڅې نه دي لگولي پداسې حال كې چې واشنگټن لاهم په 80 هيوادونو كې د دوی شاوخوا 750 نظامي اډې ساتي، بيجينگ د ختيځ افريقا په ساحل كې په **جيبوتي** كې يوازې يوه نظامي اډه لري، د بنگال په خليج كې د **ميا نمار** په **كوكو** ټاپوگانو كې د سيگنال مداخلې پوسته، په ختيځ تاجكستان كې يو تروني نصب او نيمه برخه لري په **سويلي چين** سمندر كې لسگونه کوچنۍ پوستې .

سربيره پردې، په داسې حال كې چې بيجينگ د **يوريشيا** د زيربنا په جوړولو تمرکز درلود، واشنگټن په افغانستان او عراق كې دوه ويجارونكي جنگونه په ستراتيجيک ډول د مينځني ختيځ او د هغې د تيلو زيرمو باندې د تسلط لپاره په ناکامه داوطلبۍ كې جگړه كوله (لكه څنگه چې نړۍ د نفتو څخه د نوي كيدونكي انرژۍ په لور ليرد پيل كړی و). (په مقابل كې، **بيجينگ** په **يوروشيا** كې د جنوبي **چين** سمندرگي څخه تر شمالي بحر پورې د پانگونې او نفوذ په ورو، پټه توگه زياتوالي باندې تمرکز كړی دی. د دې تجارتي ادغام له لارې د براعظم زيربنايي جيو پوليټيک بدلولو سره، دا د كنترول كچه ترلاسه كوي چې په تير و زرو كلونو كې نه دی ليدل شوی، پداسې حال كې چې د سياسي بدلون لپاره ځواکمن ځواکونه.

ټيکتونک بدلونونه د متحده ايالاتو ځواک ماتوي

په يوروشيا كې د بيجينگ د نه ستري كيدونكي اقتصادي پراختيا له يوې لسيزې وروسته، د دې وچې په جيو پوليټيكل سبستريت كې ټيکتونک بدلونونه د ډيپلوماتيکو پېښو په لړۍ كې څرگنديدل پيل كړي چې هر يو يې د متحده ايالاتو د نفوذ بل اړخ له مينځه وړي. څلور وروستي هغه ممکن په لومړي نظر كې غير اړونده ښكاري مگر ټول د جيو پوليټيكل بدلون د نه ستري كيدونكي ځواک لخوا پرمخ وړل كيري .

انځور: افغانان د اگست په ۲۵ مه د ابي گېټ بهر د فاضله اوبو په کنده کې ولاړ دي او هڅه کوي د سمندري ځواکونو د ایستلو لپاره اسناد وپيښي. کریډیټ: میرزا حسین صدیق په افغانستان کې ژوندی

لومړی په **افغانستان** کې د متحده ایالاتو د دریځ ناڅاپه، ناڅاپي سقوط راغی، چې واشنګټن دې ته اړ کړ چې د ۲۰۲۱ کال د اگست په میاشت کې خپل ۲۰ کلن اشغال له شرموونکي وتلو سره پای ته ورسوي. په یوه ورو، پټه جیو پولیټیکل فشار ر کړي، بیجینګ د منځنۍ اسیا له ټولو شاوخوا هیوادونو سره پراخي پراختیایي معاملي لاسلیک کړي، چې امریکایي پوځیان یې هلته منزوي کړل. د دې لپاره چې د خپلو پیاوړو ځواکونو لپاره مهم هوایی ملاتړ چمتو کړي، د متحده ایالاتو جیت جنګیالی اکثرًا مجبور شوي چې په فارس خلیج کې د دوی نږدې اډې څخه 2,000 میله الوتنه وکړي - یو ناپایه اوږدمهاله وضعیت او په ځمکه کې د سرتیرو لپاره ناامنه بکره لکه څنګه چې د متحده ایالاتو لخوا روزل شوي افغان اردو سقوط وکړ او د طا لبا نو چریکي د نیول شوي حمویانو په سر کابل ته ننوتل، په ماتې کې د متحده ایالاتو ګډوډي شاتګ ناگزیر شو .

یوازې شپږ میاشتې وروسته د 2022 په فبروري کې، ولسمشر ولادیمیر پوتین د اوکراین په پوله کې له 200,000 XNUMX سرتیرو څخه د زغره لرونکو وسايطو یوه ډله جوړه کړه که د پوتین باور وشي، د هغه "ځانگړي پوځي عملیات" باید د **ناتو** د نفوذ د کمزوري کولو او د لویدیځ اتحاد کمزوري کولو لپاره داوطلبې وي - د **یوروشیا** څخه د متحده ایالاتو د ایستلو لپاره د پریزنسکي له شرایطو څخه یووو.

خو لومړی پوتین د ولسمشر شي د ملاتړ لپاره بیجینګ ته سفر وکړ، چې د امریکا سره د چین د څو لسیزو کتوري سوداګرۍ په پام کې نیولو سره په 2021 کې د 500 ملیارد ډالرو په ارزښت د پام وړ لوړ امر دی. بیا هم پوتین یوه ګډه اعلامیه لاسلیک کړه چې د دواړو هیوادونو اړیکې "د سړي جګړې د دورې سیاسي او نظامي اتحادونو څخه غوره او د "ناتو د لا پراخیدو" غندنه .

لکه څنګه چې دا پېښ شوي، پوتین دا په یوه خطرناکه بیه وکړه . د دې پر ځای چې په منجمد فبروري کې په اوکراین برید وکړي کله چې د هغه ټانکونه د اوکراین پلازمینې کییف ته د لارې په اوږدو کې د سرک څخه تیریدل ، هغه باید د بیجینګ ژمني المپیک ته انتظار وباسي. نو ، روسي پوځیانو د دې پر ځای چې د خټکي مارچ په میاشت کې پرغل وکړ، د هغه زغره وال ګاډي په یوه لویه لاره کې د 40 مایل په ترافیکي جام کې بند پاتې شول چې اوکراینیانو په اسانۍ سره له 1,000 څخه ډیر ټانکونه ویجاړ کړل . د ډیپلوماتیک انزوا او د اروپا د سوداګرۍ بندیزونو سره مخ شو ځکه چې د هغه ماتې شوي پرغل د غچ اخیستونکي قتل عامونو په ډله کې راتیت شو، مسکو خپل ډیری صادرات چین ته لیردول . دې کار په چټکۍ سره دوه اړخیزه سوداګري 30٪ د هر وخت لوړ حد ته لوړه کړه، پداسې حال کې چې روسیه یې د بیجینګ جیوپولیتیک شطرنج کې بله ټوټه راتیته کړه .

بیا، یوازې تیره میاشت، واشنگتن ځان د فرقه ایز ویش د غیر متوقع حل له لارې په ډیپلوماتیک ډول له پامه غورځولی و چې د منځني ختیځ سیاست یې اوږد تعریف کړی و . له ایران سره د 400 ملیارد ډالرو په ارزښت د زیربنا یې تړون له لاسلیکولو او سعودي عربستان ته د تېلو ستر عرضه کوونکی کېدو وروسته، بیجینګ د دغو سخت دریځو سیمه ییزو سیالانو، شیعه ایران او سني سعودي عربستان تر منځ د یوه لوی ډیپلوماتیک تړون د منځګړیتوب لپاره ښه موقعیت درلود . د څو اونیو په اوږدو کې، د دواړو هیوادونو د بهرنیو چارو وزیرانو بیجینګ ته د ژور سمبولیک سفر سره دا تړون لاسلیک کړ - د هغه ورځو یوه ترڅه یادونه چې څه موده دمخه عرب ډیپلوماتانو په واشنگتن کې محکمې ته پیسې ورکړې وې .

په نهایت کې، د **با یدن** اداره پدې میاشت کې هغه وخت حیرانه شوه کله چې د اروپا مخکښ مشر، د فرانسې **ایمانویل میکرون**، د چین له ولسمشر شي سره د یو لړ متقابلو خبرو اترو لپاره بیجینګ ته لاړ . د دې غیر معمولي سفر په پای کې، چې فرانسوي شرکتونو په ملیاردونو ګټور قراردادونه وګټل، **ماکرون** "له چین سره نړیواله ستراتیژیکه ملګرتیا" اعلان کړه او ژمنه یې وکړه چې هغه به د **تایوان** په اړه "د متحده ایالاتو له اجندا څخه زموږ اشاره ونه اخلي . "د ایلیسی مانی ویاند په چټکۍ سره د پرو فارما وضاحت خپور کړ چې "متحده ایالات زموږ متحد دی، د ګډو ارزښتونو سره "حتی د **میکرون** د بیجینګ اعلامیه د یوې خپلواک ستراتیژیک لوېغاړې په توګه د اروپایي

اتحاديې په اړه د هغه خپل اوږدمهاله ليد او له **چين** سره د دې بلاک تل نږدې اقتصادي اړيکې منعکس کوي.

د جيوپوليتيک ځواک راتلونکی

په راتلونکي کې د يوې لسيزې په اوږدو کې د داسې سياسي تمايلاتو وړانديز کول، د تايوان برخليک به په غوره توگه ناڅرگند بريښي. د هوايي بمباريو "شاک او ويري" پرځای، پدې پيړۍ کې د واشنګټن د ډيپلوماتيکو خبرو اترو ډيفالټ موډل، بيجينګ پټ، بې رحمه جيو پوليټيکل فشار ته ترجيح ورکوي. د مثال په توگه، د جنوبي چين په بحيره کې د خپلو ټاپوگانو د اډې په جوړولو کې، دا په تدريجي ډول مخ په وړاندې ځي - لومړی ډريچ کول، بيا د جوړښتونو جوړول، راتلونکی رن ويز، او په پای کې د الوتکې ضد توغندیو نصب کول - په دې پروسه په سمندر کې د بشپړ فعاليت په نيولو کې د هر ډول ټکر څخه مخنيوی کوي.

داسې نه چې مور هير کړو، **بيجينګ** د يوې لسيزې څخه لږ وخت کې خپل پياوړی اقتصادي - سياسي - نظامي ځواک رامینځته کړی. که چيرې د هغې ځواک د **يوروشيا** په جيو پوليټيکل سيستريټ کې د بلې لسيزې لپاره حتی د سر په حرکت کې په يوه برخه کې هم وده وکړي، نو دا به وکولی شي د تايوان په څير يو ښه جيو پوليټيکل فشار پلي کړي لکه څنگه چې متحده ايالات يې له افغانستان څخه ايستل. که د گمرکي بند بزونو، پرله پسې سمندري گزمو، يا د فشار کوم بل ډول وي، تايوان ممکن په خاموشي سره د بيجينګ لاس ته راشي.

که چيرې دا ډول جيو پوليټيکل قمار غالب شي، د آرام سمندر په اوږدو کې د متحده ايالاتو ستراتيژيک سرحد به مات شي، په احتمال سره به خپل سمندري ځواک بېرته د جاپان څخه تر گوام پورې د "دوهم ټاپو زنجير" ته اړ کړي - د متحده ايالاتو د نړيوال ځواک ريښتيني کميدو لپاره د **برزينسکي** وروستی معيار په دې پيښه کې، د واشنګټن مشران کولی شي يو ځل بيا ځانونه د ډيپلوماتيکو او اقتصادي اړخونو په منلونو کې ناست وي، حيرانتيا يې درلوده چې دا څنگه پېښ شوي.

يوڅوکرښی ددی مقالې دليکونکی په اړين :

الفريډ W. McCoy، د TomDispatch منظم، د ويسکانسن - ميډيسن په پوهنتون کې د تاريخ د هارينګټن پروفیسور دی. هغه د امریکا د پيړۍ سيوري: د متحده ايالاتو د نړيوال ځواک عروج او زوال لیکوال دی. د هغه نوی کتاب د نړۍ حکومت کول دي: نړيوال حکمونه او ناورين بدلون (د کتابونو ليرل).

----- **په درناوي «08-05-2023»**